

مجازات‌های جایگزین زندان برای اطفال بزه‌کار در اروپا*

کاهش مدت زمان میان ارتکاب جرم و پاسخ قضایی

مقدمه: در حال حاضر مبارزه علیه بزه‌کاری اطفال موجب نگرانی عمومی در نظام قضائی کشورهای اروپایی شده است. از همین رو مطالعه حاضر در پی آن است نشان دهد این کشورها چگونه با این معضل برخورد کرده‌اند و بر همین اساس اصلاحات اخیر انجام شده یا در دست تهیه در دو کشور انگلیس و هلند مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. انگلیس و هلند تاکنون مجموعه‌ای از تدابیر برای مبارزه علیه بزه‌کاری اطفال اتخاذ کرده‌اند، در حالی که این اصلاحات در سایر کشورها پیش‌بینی نشده است.

(۱) اصلاحات انگلیسی و هلندی: مجلس انگلیس در ژوئیه ۱۹۹۸ قانونی تحت عنوان «پیشگیری از بزه‌کاری و اخلال در نظم عمومی» را تصویب کرد که شامل تعداد زیادی از اقدامات کاملاً عادی است که همه‌گی به منظور مبارزه با بزه‌کاری اطفال می‌باشند. برخی از این تدابیر از پایان سال ۱۹۹۸ به اجرا گذارده شده‌اند در حالی که سایر کشورها این تدابیر را از سال ۲۰۰۱، پس از آزمایش در چندین منطقه اجرا نمودند. در هلند نیز دولت از سال ۱۹۹۴ تصمیم گرفت که با این مسئله از طریق طرحی مشتمل بر چندین قانون و تکیه ویژه بر لزوم همکاری میان تمام نهادهای موجود اجتماعی مقابله نماید.

گسترش ضمانت اجراهای جدید

تدابیری هم‌چون جبران خسارت، تادیه شخصی توسط صغیر، مشارکت در فعالیت‌های عام‌المنفعه، اقدامات اجتماعی - تربیتی، ضمانت اجراهای جدیدی هستند که اغلب شامل اجبار اطفال بزه‌کار به انجام برخی کارها و مشاغل هستند. هلند تنها کشوری است که این‌گونه از ضمانت اجراها را گسترش داده است. در واقع، هلند در تمام مراحل دادرسی کیفری ضمانت اجراهای جدید را اجرا کرده است.

کاهش مدت زمان دادرسی

کاهش مدت زمان دادرسی مبتنی بر هدفی صریح و روشن در اصلاحات انگلیسی و هلندی است. انگلیس از یک سو، مدت زمان مابین بازداشت و آغاز دادرسی و از سوی دیگر، مدت زمان لازم برای اعلام محکومیت را به نصف کاهش داده است. در هلند، وزیر دادگستری از دادرها درخواست کرده است تمام تلاش خود را جهت کاهش مدت زمان میان ارتکاب جرم و پاسخ قضائی به کمتر از ۶ ماه به عمل آورند.

مشارکت همه نهادهای مرتبط با برنامه‌های محلی

در این کشورها، برنامه فراگیر و بومی مبارزه علیه بزه‌کاری اطفال، نهادهای اجتماعی دادگستری، پلیس و ادارات محلی را به مشارکت فراخوانده است. در هلند، وزارت دادگستری از سال ۱۹۹۵ بیش از ده‌ها موافقت‌نامه با شهرهای بزرگ منعقد کرده است تا در ازای کاهش بزه‌کاری اطفال در محدوده خود، کمک‌های مالی متعددی در قالب اجازه توسعه زیرساخت‌های ورزشی و خدمات اجتماعی ارائه دهد. به علاوه وزارت دادگستری

هلند از سال ۱۹۹۷ در تلاش است تا دادگستری محلی را در قالب تاسیس مراکز خدمات قضائی ویژه اطفال در محله‌های هر شهر برقرار نماید و خدمات چندمنظوره‌ای را جهت چاره‌جویی این مشکل ارائه نماید. قانون انگلیس وظایف والدین را معین کرده است. این قانون علیه والدینی وضع شده که فرزندانشان از مدرسه فرار می‌کنند یا مرتکب جرم می‌شوند. این قانون تعهداتی را بر عهده والدین قرار داده است، هم‌چون شرکت هفتگی در سمینارها و یا نظارت دقیق بر فرزندان در طول ۳ ماه که اجرائی این تعهدات توسط مددکار اجتماعی یا مامور وزارت دادگستری بررسی و تأیید می‌شود.

۲- مجازات‌های جایگزین حبس

مجازات‌هایی که برای اطفال مجرم در دو کشور انگلیس و هلند در نظر گرفته شده است جدای از نحوه اجرا، موارد مشابه متعددی هستند که عبارتند از:

۱-۲- توبیخ و مراقبت

مجازات‌های جایگزین حبس در خصوص صغار

متناسب با اهمیت جرمی که آنها مرتکب شده‌اند اعمال می‌گردند، شامل: توبیخ، در صورتی اعمال می‌شود که جرمی کم‌اهمیت برای اولین بار واقع شود؛ تحت مراقبت بودن برای ارتکاب جرایم مهم‌تر، و یا برای نوجوانان دارای سابقه توبیخ، و یا پس از گذشت دو سال از «تحت مراقبت بودن»

۲-۲- حکم به جبران خسارت

هدف از قرارهای جبران خسارت، آگاه ساختن کودک، بزه‌کار از نتایج اعمال خود است. چنین قراری عبارت است از محکوم کردن کودک به جبران به نفع قربانی جرم (در صورت موافقت قربانی)، یا به نفع جامعه. دادگاه برای صدور قرار جبران خسارت، می‌باید گزارش مأمور تعلیق مراقبتی (پرورش)، یا مددکار اجتماعی و یا یکی از اعضای گروه نگهدارنده اطفال بزه‌کار را مورد بررسی قرار دهد و سپس با توجه به اوضاع و احوال، کار مطلوب برای جبران خسارت و یا مورد نظر بزه‌دیده، تعیین می‌گردد. دادگاه باید صریحاً، طفل را از نتایج قرار و تعهدت ناشی از آن و نیز عواقب عدم پایبندی به آن آگاه سازد.

۲-۳- مجازات‌های عام‌المنفعه

کارهای عام‌المنفعه جزو برنامه‌هایی هستند که هدف آن جلوگیری از تکرار جرم و تسهیل بازپروری اجتماعی است. این مجازات ۳ ماه به طول می‌انجامد و شمل الزامات (شرکت در برخی فعالیت‌ها، حضور در برخی اماکن و در ساعات خاص)، و ممنوعیت‌ها (عدم تردد به برخی محل‌ها) است. اگر بزه‌دیده موافقت نماید، بزه‌کار می‌تواند فعالیت‌های جبران‌کننده به نفع بزه‌دیده انجام دهد.

۳- اقدامات تربیتی

قرره‌های مساعد به تربیت صغار، با هدف توجه به مراقبت و حمایت و پشتیبانی از آنان است تا از خطر ارتکاب جرم و یا تکرار آن جلوگیری نماید. در موارد ذیل دادگاه زمانی حکم صادر می‌کند که کودک کمتر از ۱۰ سال سن داشته باشد:
- ارتکاب جرمی که اگر طفل بزه‌کار بیش از ۱۰ سال می‌داشت به واسطه آن مجازات می‌شد؛
- یا خطر پیوستن به فعالیت‌های مجرمانه؛
- یا عدم رعایت مقررات منع رفت و آمد؛
- یا ارتکاب اعمالی جهت به ستوه آوردن یا به وحشت انداختن اشخاص خارج از محیط خانوادگی.

مدت این قرارها نمی‌تواند به طور کلی بیش از ۳ ماه باشد، اما در موارد استثنایی قابل تمدید تا یک سال است. طفل در این صورت تحت نظارت مددکار اجتماعی یا یک عضو گروه متولی نگهداری از اطفال بزه‌کار قرار داده می‌شود. پیش از صدور این قرار دادگاه می‌باید محیط اجتماعی کودک را مورد توجه قرار دهد و نتایج احتمالی چنین حکمی را مورد توجه قرار دهد. همچنین دادگاه می‌باید به والدین یا به قیم طفل، با بیانی ساده، تکالیف مندرج در قرار و نتایج آن را توضیح داده و آنها را از عواقب احتمالی عدم رعایت این شروط مطلع سازد.

۴- تدابیر بازدارنده و جلوگیری‌کننده (سرکوب‌کننده) این اقدامات شامل مواردی به شرح زیر می‌باشند:

۴-۱- مجازات آموزش اجباری در محیط بسته
این مجازات عبارت است از مجازات جدید حبس برای اطفال بزه‌کار تکرارکننده جرم دارای ۱۰ تا ۱۷ سال، که مدت آن نمی‌تواند از ۲۴ ماه تجاوز و یا کمتر از ۴ ماه باشد. طفل مدت مجازات را به صورت نیمه‌وقت سپری می‌کند.

۴-۲- آزادی مشروط برای مجازات‌های کوتاه با حمل الزامی دست‌بندی الکترونیکی

نوجوانان بالای ۱۸ سال که به مجازات حبس کوتاه‌مدت محکوم شده‌اند، می‌توانند از آزادی مشروط همراه با حمل الزامی دست‌بندی الکترونیکی بهره‌مند شوند. بر این اساس، امکان اطلاع از ساعات و مکان‌های رفت و آمد آنان فراهم می‌گردد.

۴-۳- مسئول قلمداد کردن والدین

قانون مربوط به والدین (مصوب ۱۹۹۸) به دنبال آن است تا با یادآوری مسئولیت والدین کودکان بزه‌کار و واداشتن آنان به انجام وظایف خود در قبال فرزندان از طریق برخی دستورات، موجبات جلوگیری از تکرار جرم کودکان را فراهم آورد. دوره اجرای این دستورات

نمی‌تواند بیش از یک سال باشد. دادگاه می‌تواند این فرمان را تنها نسبت به والدین فرزندان کمتر از ۱۶ سال که از مدرسه متواری شده‌اند، یا مرتکب جرم شده‌اند، یا در رابطه با اعمال ضد اجتماعی یا خشونت جنسی مجرم شناخته شده‌اند، صادر نماید. امکان صدور چنین فرمانی برای کودکان ۱۶ تا ۱۷ سال نیز وجود دارد.

بر اساس این فرمان والدین موظف به اعمال ذیل می‌گردند:

- حضور در جلسات هفتگی (به مدت سه ماه) جهت آگاهی از وظایف والدین در قبال اطفال؛

مراقبت از کودک خود (جلب اطمینان نسبت به عدم فرار کودک از مدرسه، عدم معاشرت با برخی افراد و برخی اماکن که موثر در ارتکاب جرم‌اند). همچنین دادگاه می‌باید

صریحاً نتایج اقدام خود را به والدین تفهیم نماید و تغییرات احتمالی در این دستورات را در صورت عدم رعایت آن یادآور شود.

در صورت کوتاهی والدین نسبت به تکالیف خود، بدون ارائه دلیل قابل قبول، می‌توان آنان را به پرداخت تا ۱/۰۰۰ پوند (حدود ۱۰/۰۰۰ فرانک) جریمه محکوم کرد.

۴-۴- همکاری تمامی نهادهای مرتبط

در هر منطقه، مقامات محلی و نهادهای خدمات اجتماعی (همانند پلیس، مقامات پرورش و مقامات مربوط به بهداشت عمومی) باید برای تهیه برنامه‌ای محلی جهت مقابله با بزه‌کاری و خشونت اطفال همکاری نمایند. این برنامه در مقیاس محلی می‌تواند شامل تهیه بیلان کلی از انواع جرایم ارتکابی و اهمیت آنها، تجزیه و تحلیل نتایج آن و جلب نظر شهروندان ساکن منطقه شود.

پیشنهاداتی که برای یک دوره زمانی سه ساله ارائه می‌شود، باید بر پایه این نظرات صورت گیرد. مقامات و پلیس محلی باید سند مربوط به تمام مراحل فرایند را منتشر کرده و اهداف کوتاه و بلندمدت خود را به اطلاع شهروندان برسانند.

* نشریه داخلی جایگزین‌های زندان، شماره سوم، فروردین ۸۶

هدف از قرارهای جبران خسارت، آگاه ساختن کودک بزه‌کار از نتایج اعمال خود است. چنین قراری عبارت است از محکوم کردن کودک به جبران به نفع قربانی جرم (در صورت موافقت قربانی)، یا به نفع جامعه.

